

5. Linux ve Özgür Yazılım Şenliği

ÖZGÜR YAZILIM / AÇIK KAYNAK KOD,
“HACKER”lar ve İŞ MODELLERİ

HERKES ONU KONUŞUYOR!

- Herşey 27 Eylül 1983'te başladı.
- Almanya, Brezilya, Çin vs. Özgür Yazılım/Açık Kaynak Kod'da buluştu.
- IBM, Novell, Oracle
- Shared Source: Microsoft bile ilgisiz kal(a)madı.
- Red Hat, Mysql, Google???

ÖY/AKK

- Yazılım, kaynak koduyla beraber dağıtılır. En azından kaynak koduna erişim için ek bir ücret ödenmez.
- İnsanlar yazılımı dağıtmakta ya da paylaşmakta özgürdürler.
- Yazılımın kaynak kodu değiştirilebilir ya da varolan yazılımdan yeni bir yazılım türetilebilir.

ÖY/AKK Yazınında İki Temel Soru Vardır:

- ÖY/AKK projelerine katkıda bulunan bireylerin motivasyonları nelerdir?
- Yeni iş modellerinde bir firma nasıl para kazanabilir?

İki Soru Birbiriyile Karşılıklı İlişkilidir

- İlk başta soruların sorgulanması gerekir, çünkü ön-kabullere dayanmaktadırlar.
- İnsanlar belirli tarihsel koşullarda çalışmadan vebadan kaçır gibi kaçarlarken, farklı tarihsel koşullarda çalışmaya meyilli olabirirler.
- Yazılım, herhangi bir meta değildir.

“Hacker”lar

- Hacker ve Cracker
- Hacking: İşle kurulan farklı, tutkulu bir ilişkidir.
- Yalnız pasif kullanımı değil, var olanı ayrıntılandırmayı, onu değiştirip yeniden yaratmayı içerir.
- Kimler'e hacker diyebiliriz?

Hangi dağıtımı
önerirsiniz?

Hacker

Çekirdek Kodlamak

Firmalar

- Doğaları gereği kar elde etme güdüsüyle hareket ederler
- Yardımsever/paylaşımıcı “hacker”lar ve parasal çıkarlarla hareket eden firmalar
- ÖY/AKK firmalarını daha iyi anlamak yeni ekonominin temel eğilimlerine bakmak gerekir.
- **İŞ != REKABET**

ÖY/AKK Sorunlarına Başlıca Yaklaşımlar

- Toplumsal Hareket olarak ÖY/AKK
- Cemaat (Community) olarak ÖY/AKK Geliştiriciler
- Hediye Ekonomisi

ÖY/AKK Bir Toplumsal Hareket midir?

- Toplumsal Hareket kavramının kendisi tartışmalıdır. Avrupa ve ABD yazınında farklı ele alınır.
- Toplumsal hareketler her şeyden önce hayata bakışımızı değiştirirler.
- Bir hoşnutsuzluktan ortaya çıkarlar.
- İnsanları, sorgulamaya ve değişim istemeye iter.

Özgür Yazılım Hareketi Bir Toplumsal Hareketdir

- Bireylerin yazılıma bakışını değiştirmiştir.
- Özel sahipli yazılımlara bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.
- Özellikle Free Software Foundation (FSF)'nin yaptığı gibi insanları sorgulamaya, var olanı değiştirmeye iter.

Avrupa Yazınında Toplumsal Hareketler

- *Yeni Toplumsal Hareketler* olarak adlandırılır.
- Çevreciler, barış gönüllüleri, gay/lezbiyen hareketi, ikinci dalga feministler ve küreselleşme karşıtı hareketler
- Oekonux (<http://www.oekonux.org/>) Projesi
- Stallman'ın sözlerine dikkat edelim: Yalnızca yazılımdan bahsetmez. Farklı bir toplum tahayyülü vardır.

ABD Yazınında Toplumsal Hareketler

- *Resource Mobilization Theory*
- Ne veriyorum – Ne elde ediyorum muhasebesi
- Bir çok araştırmaya yön vermektedir. Örneğin, “hacker”ların temel *motivasyonları nelerdir, Maddi ve manevi kazançları nelerdir soruları.*

Cemaat (Community)

- Sosyal bilimlerde ilk olarak Tönnies tarafından kullanılmıştır. Amaç toplum (society)'dan daha az kapsayıcı bir kavram.
- Benzerlikler ve Farklılıklar üzerine kuruludur.
- Ancak klasik anlamda (mekansal ortaklık yoktur) kullanılamaz. Bu yüzden *virtual community* tercih edilerek bir kavramsallaştırmaya gidilmektedir.

Toplumsal Hareket ve Cemaat Yaklaşımının Temel Sorunları

- Çok dar soyutlamalardır. Tarihte kısa bir döneme ait olgular genelleştirilir. Oysa ÖY/AKK tarihsel gelişiminin farklı uğraklarında farklı biçimler almıştır.
- Sadece hacker'lara odaklanmaktadır. Uzun bir zamandır, firmalar ve hükümetler ÖY/AKK'nın bir bileşenedir. Bu, yeterince tartışılmamaktadır. Ayrıca, geçmişteki bir çok hacker, bugün işadamlarına dönüşmüştür.
- ÖY/AKK'nin içinde geliştiği hareket ettiği sosyo-ekonomik koşullar gözardı edilmektedir.

YAZILIM FARKLI BİR META 'dır

- Ortaklaşmanın Trajedisi (Hardin)
 - Kazanımlar tek bir kişiye aittir.
 - Kayıplar paylaşılır.
- GNU/Linux: Olanaksız Kamu Malı:
 - Zorunlu Sahipsiz (Tükenmeden herkes tekrar tekrar kullanabilir.)
 - Rakipsiz (Çoğaltılmasında kayda değer ek bir maliyet yoktur.)
- Klasik Ekonominin “kıtlık” varsayımı geçersizleşir.

HEDİYE EKONOMİSİ (1)

- Piyasa Ekonomisi: Toplumdaki güç/prestij sahip olduklarınızla ve olabileceğinizle yakından ilişkilidir.
- Hediye Ekonomisi: Gücünüz/prestijiniz ne kadar VERDİĞİNİZ ile ilişkilidir.
- ÖY/AKK ilk olarak bilim çevrelerinde ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda bu kültürle bağlantılıdır.

HEDİYE EKONOMİSİ (2)

- Burada hacker'ların temel motivasyonlarındaki paradoks (maddi çıkar gözetmeksizin gönüllü katkı) aşılır. Hacker'lar para yerine, prestij kazanıyorlar.
- Katkı -> Prestij -> Para zinciri
- Bağışlar
- Yaygın kabul görmekte, çünkü bizzat hacker'ların pratiklerini açıklamakta.

Hediye Ekonomisi Açıklaması Neden Yetersizdir?

- Anlamak ve Deđiřtirmek, yani, Teori ve Pratik ayrılamaz.
 - Katkı->Prestij->Para zinciri zorunlu değil olumsal bir sũreçtir.
 - Bir öğrenci ya da amatör için para çalışmasında çok önemli yer tutmayabilir. Ama bilişim profesyonelleri daha gerçekçi bir açıklama bekler
- Hala kapitalist bir toplumda yaşıyoruz.
- Hala kıtlık var: Yazılım emek ister. Sıradan emek değil, nitelikli emek ister.

Nasıl Bir Dünyada Yaşıyoruz?

- Ya da ÖY/AKK nasıl bir dünyada varolmuştur?
- Enformasyonel Toplum (Castells): **bilginin üretiminin, işlenmesinin ve iletiminin, verimliliğin ve iktidarın temel kaynağı olduğu tarihin belirli bir döneminde çıkmış özgül bir toplumsal yapı**
- Ware'lerden oluşan bir dünya: Hardware, Software, Wetware, GoogleWare, Infoware

Ware'lerden Oluşan Bir Dünya

- Hardware: Hızla ilerleyen teknoloji ve Internet
- Wetware (Düşünüm): Farklı kültürler tarafından koşullandırılan bir dünya
- Software (Yazılım)

YAZILIM

- Önce donanımın bir parçasıyken giderek bağlam bağımsız olmuştur (CD->Disket->Internet). Bu yüzden “enformasyon özgür olmalıdır” sloganı wetware'in değişen hardware üzerindeki pratiğini temsil eder.
- Ancak Yazılım klasik **enformasyondan** ayrılmalıdır. Yazılımı tanımlamak için Bells'in “bilgi” tanımı daha uygundur: **Mantıklı bir yargı ya da deneysel bir sonuç sunan, başkalarına sistemli bir biçimde bir iletişim aracıyla aktarılan olgulara ya da düşüncelere ilişkin örgütlü ifadeler dizisi.**

Free Information ve Free Software arasındaki vurgu farkı

- Free Information: Daha çok bir ücretsiz olma durumu çağrıştırır. Tüketimle ilgilidir.
- Free Software: Üretimle ilgilidir. Kaynak koduna yaptığı vurgu, kaynak kodunu bir üretim aracı olarak değerlendirmeyi gerektirir.
- Yazılım: **Sürekli biriken toplumsal bilgi**

Hacker'ların Yazılımla İlişkisi

Önce bir önyargıyı temizlemek gerekir. Marx'ın eserlerinde (özellikle 1844 El Yazmaları'nda) ele aldığı gibi, ÇALIŞMAK, her zaman için vebadan kaçarmışçasına uzaklaşılacak bir etkinlik değildir. Tam aksine belirli toplumsal koşullarda insanlar çalışmayı bir ihtiyaç gibi görebilirler. Bu bağlamda, hacker'ların gönüllü katkılarını şaşkınlıkla karşılamak yerine, sorulması gereken soru, insanlar hangi toplumsal koşullarda çalışmaya meyilli iken hangi toplumsal koşullarda ondan vebadan kaçarak gibi kaçarlar?

“Hacker”lar hakkında asıl sorulması gerekenler? (1)

- “Hacker”lar hangi tür projelere katkıda bulunurlar:
 - “Hacker”ların homojenliğinden bahsedemezsek de onları iki gruba ayırabiliriz:
 - İş sürecinin kendisinden zevk alan teknik yönü ağır basanlar
 - Çıkan ürünle ilgilenen, daha çok toplumsal çıktılarla ilgili olanlar
 - Sorun, projenin sözkonusu motivasyonları tetikleyip tetikleyemediğidir.
 - Herkese farklı iş

“Hacker”lar hakkında asıl sorulması gerekenler? (2)

- **Hack'lemeyi diğer etkinliklerden ayıran faktörler nelerdir?**
 - Gönüllülük temeldir
 - Kaynak kodunun varlığı ve herkesin erişimine açık olması üretim sürecini toplumsallaştırır.
 - Hacker'lar ürünleri ile ilişkilerini lisanslar aracılığı ile kurarlar. Böylece bilginin sürekliliğini ve birikimini garanti altına alırlar (GPL ile).

“Hacker”lar hakkında asıl sorulması gerekenler? (3)

- **Hacker'lar ve Hacker olmayanlar arasındaki farklılıklar nelerdir?**
 - Aslında bu soruyu şöyle örneklendirebiliriz: Yazılım Mühendisleri ve Hacker'lar arasındaki farklılıklar nelerdir?
 - İş ile kurulan ilk ilişkilerinde gönüllülük faktörü
 - Yazılım mühendisliği daha sistematik ve zorunlu iş süreçlerini kapsar.

Firmaların Yazılımla İlişkisi

- Firmaların ÖY/AKK'ye yönelimi çok da şaşırtıcı olmamalı.
- Enformasyonel Ekonomiyi sürükleyen İnternet Firmaları oldu ve bu firmalar dört katmandan oluşmaktaydı:
 1. Alt yapı firmaları (CISCO, 3COM)
 2. Bu alt yapıyı, iş etkinlikleri için uygun hale getiren uygulamalar (Web veritabanları, animasyonlar)
 3. Alıcılarla satıcılar arasındaki ilişkide katalizör rolü oynayanlar (google, Yahoo)
 4. Web'den doğrudan satış yapan, eğlence hizmetleri sunan firmalar.

Yazılım Sektörü Değişmeye Başladı

- Infoware (O'Reilly): masaüstü uygulamaları yerini web uygulamalarına bırakmaya başladı.
Web 2.0
- Yazılım, hayatın her alanına nüfuz ediyor. 1987'de Solow, "bilgisayarları verimlilik istatistikleri dışında her yerde görüyorum." Yazılıma yönelik ihtiyaç arttı.

Yazılımın karmaşıklığı

- Yazılıma eklenen her yeni özellik, yazılımın karmaşıklığını arttırır (İçerdiği modüller arasındaki etkileşim, yan etkilerle artabilecek güvenlik açıklıkları ve proje üyeleri arasında karmaşıklaşan iletişim).
- Yazılım değişkendir. Değişen şartlara göre sürekli bir değişime gereksinim duyar.

Yazılım Endüstrisinin Çözümleri

- Paket yazılımlar üretmek
- Kullanıcıya, yazılımı değiştirebilmesi amacıyla API'ler sunmak.
- Ve Özgür Yazılım/Açık Kaynak Kod

Başlıca İş Modelleri

- Özel sahipli yazılım satan firmalar paket çözümlere ve API'lere yöneldi. Özellikle İnternet'in 2. katmanında olan firmalar, kullanım hakkı lisansı satarak para kazandılar.
- 3. ve 4. katmandaki firmalar ise yazılımın karmaşıklığı sorununu aşmak için ÖY/AKK'yi tercih etti.

İŞ 'i Yeniden Tanımlamak

İş, müşteriye bir değer sağlayıp, bunun karşılığında para kazanmaktır. Özel Sahipli ya da Özgür Yazılım kullanmanız, İş'in tanımını etkilemez. Özel sahipli yazılımlar, kaynak kodunu kraliyet hazineleri gibi değerlendirir. ÖY ise kaynak koduna sürekli biriken toplumsal bilgi olarak bakar.

ÖY/AKK İş Modelleri

- ÖY/AKK Entegrasyon Servisi satanlar (IBM). Ya da ÖY/AKK üzerine kurulu web hizmeti sunanlar (Google, Yahoo)
- “Sürekli biriken toplumsal bilgi”yi tamamlayıcı servisler satmak.
 - Eğitim
 - Destek
 - Danışmanlık
- ÖY/AKK'den donanımı tamamlayıcı olarak faydalanmak
- ÖY/AKK'den yazılımı tamamlayıcı olarak faydalanmak

“Hacker”lar ve Firmalar

- Firmaların işi, “Sürekli biriken toplumsal bilgi”ye dayanıyor demek, aynı zamanda hacker'ların toplumsal emeğine dayanıyor demektir.
- Firmaların özel sahipli yazılıma karşı en büyük kozları budur.
- Bu durumda sorun, firmaların hacker'ları nasıl kendi projelerinde çalışmaya ikna edebilecekleridir.

Uludağ Projesi

- ÖY/AKK projelerinin çoğu başarısızlıkla sonuçlanır.
- Bugün geniş çaplı bir Pardus kullanımı yok. Ancak Uludağ, son derece başarılı bir ÖY/AKK projesi olmuştur.
- “Hacker”ları çevresinde toplamanın yanı sıra, asıl önemlisi, yeni insanları “hacker”laştırmıştır.

Adım Adım ÖY/AKK Projesi

- Tekerleği yeniden keşfetmemeli
- Projenin hedefleri son açık/seçik bir biçimde belirtilmeli.
- Ama en kritik nokta:

Firmanın kendi çıkarlarını, herkesin çıkarı gibi gösterebilmektir.

Etkin Bir Proje Yönetimi

- Hacker'ların Motivasyonları arasındaki fark
- Farklı motivasyondaki hackerlar'ın tercihleri
- Bu motivasyonları harekete geçirmenin yolları

Yapılmaması Gerekenler

- “Kötülük Yapma” (Google): Kısa dönemli çıkarlar için uzun dönemli ilişkileri bozmamalı
- Aç gözlü satıcı ve bedavacı imajlarından özenle kaçınmalı

Hayırlı İşler!

Teşekkürler!